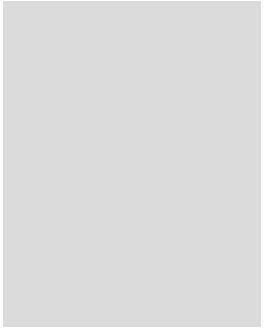
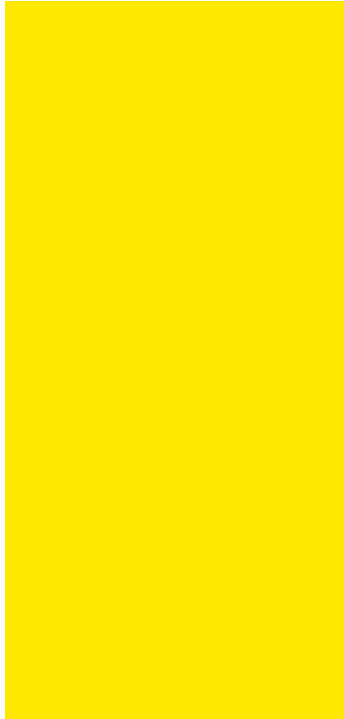

LARA COSTAFREDA
RADIACIÓ+++

Lara Costafreda. Radiació+++ . Servei Oncologia
Radioteràpica del Hospital Universitari Arnau de
Vilanova.

Radiació+++ és un programa de residències
artístiques en suport a la producció, en un
context no habitual, com és el sanitari,
esdevenint una proposta pionera de treball
conjunt entre l'àmbit sanitari i l'artístic.

Amb aquest esperit, iniciem el setembre del 2017,
la primera residència artística de Radiació+++ ,
amb l'artista Lara Costafreda, buscant idear el
projecte a partir de l'immersió en el context
que conforma la comunitat del Servei d'Oncologia
Radioteràpica de l'Hospital Universitari Arnau
de Vilanova.

PL. DE LA PANERA, 2
25002 LLEIDA
T +34 973 262 185

Lara Costafreda, ha liderat durant gairebé tres
anys, un projecte de co-creació que parteix del
seu àmbit, la il·lustració i el disseny social,
en un context hospitalari, un servei de
radioteràpia, amb l'objectiu de millorar la vida
de les persones que conviuen amb el càncer i el
seu tractament.

La metodologia utilitzada per l'artista es basa
en el que en el món del disseny s'anomena
insights, és a dir, identificar punts d'interés
comuns entre tots els participants, que detecta
a través d'entrevistes. D'aquesta manera pot
desenvolupar un projecte que respon a
necessitats explicitades per tots els
participants, posant en pràctica estratègies
pròpies de les propostes artístiques
participatives.

WWW.LAPANERA.CAT

Els agents que participen en la investigació
prèvia a la formalització del projecte artístic
són: pacients, ex-pacients, familiars de
pacients, doctors / es, infermers / es,
especialistes radio, recepcionista, artista, i
mediador o gestor cultural.

La seva investigació va pivotar a través de quatre grans àmbits, consensuats per tots els agents com a prioritaris: Adequació de l'espai, la millora de la informació, facilitant la conscienciació i la divulgació i l'acompanyament psicològic.

	FASES	INFORMACIÓ	ACOMPANYAMENT	ADEQUACIÓ DE L'ESPAI
PÚBLIC GENERAL	Atemporal	•		
PACIENTS	Inici tractament	•	•	
	Durant tract.	•	•	•
	Post tract.	•	•	

Respecte a l'adeqüació i millora de l'entorn hospitalari, el projecte de Lara Costafreda es centrà en donar llum i color a l'espai, oferir acompanyament psicològic mitjançant referències visuals, respondre preguntes i desmentir mites mitjançant referències visuals, i oferir informació general sobre la radioteràpia.

Els participants en el projecte, tant per part dels sanitaris, com els pacients, van prendre la decisió d'incidir en l'espai per humanitzar-lo i allunyar-lo de l'estètica dels espais hospitalaris convencionals.

PL. DE LA PANERA, 2
25002 LLEIDA
T +34 973 262 185

WWW.LAPANERA.CAT

Foto Jordi V. Pou

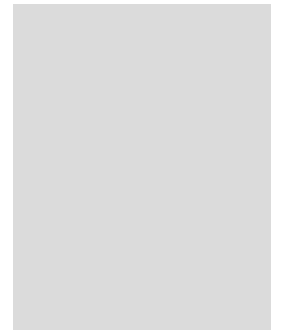
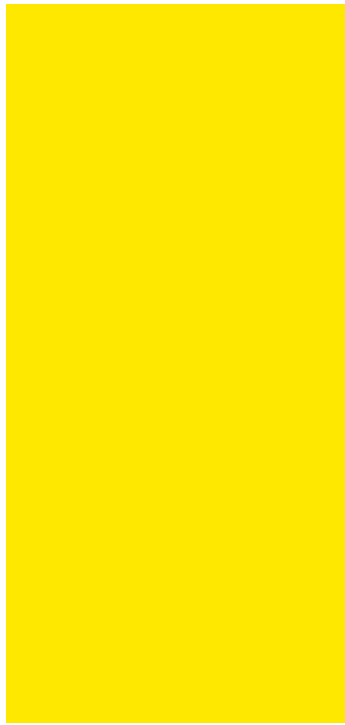

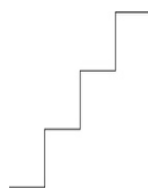
Foto de Bluecolletors

PL. DE LA PANERA, 2
25002 LLEIDA
T +34 973 262 185

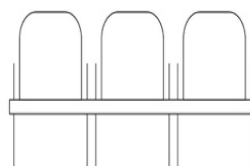
ANALISIS DEL RECORREGUT DEL PACIENT

La intervenció artística dona resposta a tots aquests insights a través de la intervenció de l'espai amb formes geomètriques de colors vius i la instal·lació de textos, vinils, que acompanyen psicològicament els pacients en cadascuna de les zones per les que passa des de que entra al Servei fins que en surt.

WWW.LAPANERA.CAT

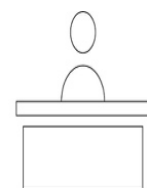
1. Escales

2. Sales d'espera

3. Vestidors

4. Recepció

→ ESCALES

Són l'entrada a la planta de tractament, situada al subterrani de l'hospital. Els pacients van identificar aquesta zona com el primer moment en què es preparen psicològicament per rebre el tractament. El que alguns descrivien com "la baixada a l'escorxador" és ara un espai multicolor amb molta "llum i vida".

Foto de Bluecollectors

→ SALES D'ESPERA

Són els espais on els pacients repassen mentalment els dubtes que han de fer al personal sanitari. Sovint, els nervis presents durant l'espera fan que no s'atreveixin a formular totes les preguntes que els angoixen. Per això a les sales s'hi ha situat dos vinils que diuen: "Recorda preguntar tot el que no sàpigues i marxa a casa sense cap dubte" i "No estàs sol / No estàs sola, l'equip sanitari és aquí per ajudar-te".

PL. DE LA PANERA, 2
25002 LLEIDA
T +34 973 262 185

WWW.LAPANERA.CAT

Fotos de Bluecollectors

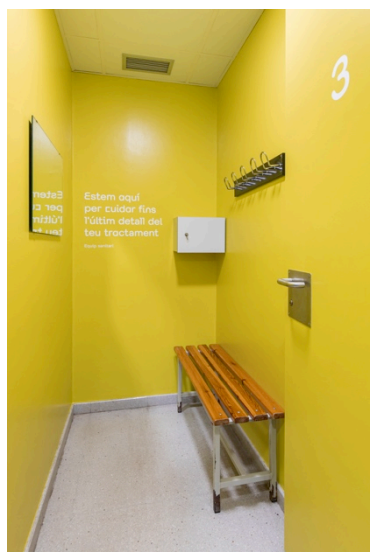
→ VESTIDORS

Aquests espais reduïts on els pacients canvien la roba de carrer per la bata sanitària són espais on repassen com s'han de col·locar a la màquina de tractament, l'accelerador. Malgrat que el personal sanitari sempre els acompanya i els col·loca, alguns mostraven preocupació per si sabrien col·locar-se bé o si els ajudarien. Per això, s'hi ha instal·lat diversos vinils on es recorda "Estem aquí per cuidar fins a l'últim detall del teu tractament" o "T'ajudarem a col·locar-te a l'accelerador cada dia", ambdós missatges signats pel personal sanitari.

PL. DE LA PANERA, 2
25002 LLEIDA
T +34 973 262 185

WWW.LAPANERA.CAT

→ RECEPCIÓ

És l'espai on el pacient demana hora per una propera visita. És on el pacient repassa allò que li ha explicat el personal sanitari i té dubtes que sovint pregunta a les professionals administratives. Per tal de solucionar alguns dels dubtes més genèrics s'ha instal·lat un panell on es responen "preguntes i mites sobre la radioteràpia".

PL. DE LA PANERA, 2
25002 LLEIDA
T +34 973 262 185

**PREGUNTES i MITES
SOBRE LA RADIOTERÀPIA**

QUÈ ÉS LA RADIOTERÀPIA?
La radioteràpia és un tipus de tractament energètic que utilitza radiacions per a eliminar les cèl·lules malignes existents en una part de l'organisme.
El tractament actua exclusivament sobre la zona precisa on es troben aquestes cèl·lules i les destrueix impedint que creixin i es reproduïssin.

QUINA DIFERÈNCIA HI HA ENTRE LA RADIOTERÀPIA I LA QUIMIOTERÀPIA?
La radioteràpia és un tractament basat en radiacions que actuen de manera local. Aquestes radiacions provenen d'una màquina anomenada accelerador.
La quimioteràpia, en canvi, és un tractament basat en un còrpor de medicament que actua sobre la totalitat de l'organisme.
No hi ha un tractament millor o pitjor que un altre.

COM ES DECIDEIX SI UN PACIENT HA DE FER RADIOTERÀPIA O QUIMIOTERÀPIA?
Cada medicament i tractament de manera personalitzada per a cada pacient en funció del tipus de tumor i de l'estadi del tumor. D'aquest en el moment de la seva diagnosi.
En general, la quimioteràpia s'utilitza en tumors amb tendència a disseminar-se a altres parts del cos (metàstasi) i la radioteràpia en aquells que benen tendència a sortir en el mateix lloc.
També hi ha alguns tractaments que combinen tant de radioteràpia i de quimioteràpia de manera conjunta o seqüencial.

EN QUÈ CONSISTEIX EL TRACTAMENT?
En cada sessió de tractament, el pacient es tindrà en una taula en la posició que li indicarà el personal sanitari de la sala. Cada dia repetirà la mateixa posició. Un cop situat, els tècnics ajustaran l'aparell, l'accelerador, i inactivaran la radiació perquè comenci el tractament.
Cada sessió acostuma a durar pocs minuts, la màquina es mou i emetirà sorolls mentre el pacient roman immòbil. Durant aquest procés, el pacient no sentirà cap mena de dolor. L'equip sanitari tindrà observat des de fora sense de la sala en tot moment i, quan acabi la sessió, entrarà a la sala i tindrà a l'atenció.

LA RADIACIÓ NO ES TRASPASSA!
Un cop finalitzada cada sessió, el pacient pot estar en contacte amb qualsevol persona: embassades, infants, etc. ja que la radiació no es traspasa.

LA RADIOTERÀPIA CURA PERO NO FA MAL!
El tractament de radioteràpia elimina les cèl·lules tumorals sense provocar cap tipus de dolor físic sobre el cos del pacient. El que pot ocasionar molèsties són els efectes secundaris causats per la irradiació de les cèl·lules properes a la zona que està tractant.
Tant la radiació com la quimioteràpia tenen efectes secundaris, però aquests acostumen a ser menors i tractaments existents tractaments per a reduir-los o evitar-los.

WWW.LAPANERA.CAT

LA VALORACIÓ DE RESULTATS DEL PROJECTE PER PART DE PERSONES AMB TRACTAMENT RADIOTERÀPIC.

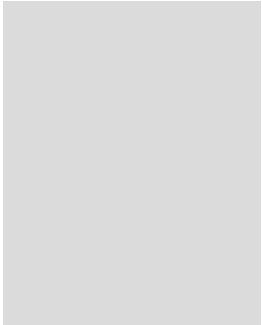
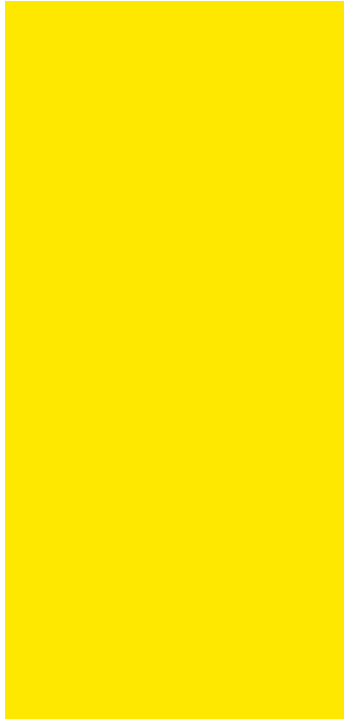
Segons una enquesta realitzada per l'Hospital Universitari de l'Hospital de Arnau de Vilanova de Lleida, un 90% pensa que l'espai és més confortable i alegre, un 83% considera que la intervenció artística millora la relació amb el personal sanitari i un 74% estan convençuts que fins i tot podria millorar el resultat del seu tractament.

PL. DE LA PANERA, 2
25002 LLEIDA
T +34 973 262 185

Lara Costafreda Oromí (Llardecans, 1988) és una de les il·lustradores catalanes amb més projecció internacional. Formada en Disseny de Moda i Arts Plàstiques entre Barcelona, Londres i Rio de Janeiro, actualment resideix a Barcelona, on desenvolupa projectes d'il·lustració i direcció creativa per a grans marques, publicacions i agències en l'àmbit mundial. Amnistia Internacional, Cartier, Carolina Herrera, Chanel, Hermès, Heineken, Vogue Magazine o Edicions 62 són alguns dels seus clients. Ha exposat a galeries d'art de països com Regne Unit, Alemanya, Argentina, Brasil, Xile, Japó o Xina, entre altres. Dirigeix el postgrau d'Il·lustració creativa en moda de l'escola LCI (Barcelona) i participa com a docent en diversos cursos de creativitat i comunicació al Centre Universitari de Disseny, BAU i a la Universitat Blanquerna de Barcelona. L'any 2016, preocupada per la crisi dels refugiats, impulsa l'entitat sense ànim de lucre 'Casa nostra, casa vostra' i la campanya 'Volem Acollir'. Posteriorment, va fundar la plataforma 'Creativity for social change', una plataforma formada per professionals del món de la comunicació des d'on es desenvolupen campanyes de comunicació creativa i estratègica per al canvi social. La creació de la marca 'Top Manta' dels manters de Barcelona, així com la campanya de la 'Loteria Mantera' són alguns dels seus projectes més destacats.

Radiació +++ és un projecte de col·laboració entre l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova i el Centre d'Art la Panera, que va néixer l'any 2017. El programa, en el qual col·laboren una desena d'artistes, i compta amb el suport de la Fundació Daniel i Nina Carasso.

La singularitat de Radiació +++ rau en el fet que el projecte no busca només humanitzar el Servei d'Oncologia Radioteràpica. L'aspecte pioner (atès que l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova és l'únic de l'Estat espanyol que està fent aquest tipus de projecte) resideix en la recerca de la interacció entre artistes, pacients, expacients, familiars i professionals del Servei. Tothom treballa amb un objectiu comú: utilitzar l'art per transformar l'espai i millorar l'experiència de tota la comunitat hospitalària.

Fins ara, han participat en el programa Radiació +++ Lara Costafreda; els integrants de Domestic Data Streamers, que han treballat disciplines pictòriques i interactives; la il·lustradora basca Josune Urrutia, que ha impulsat un diccionari il·lustrat sobre el càncer, i el dramaturg Jaime Conde-Salazar, Lúa Coderch, que està treballant en una intervenció sonora al búnquer per millorar l'experiència del pacient durant el tractament i Toni Hervàs que proposa apropar-se als pacients amb càncer de pròstata a través del fancine.

El projecte Radiació +++ va ser guardonat el passat 2 d'abril de 2019 en la 35 edició dels Premis de l'Associació Catalana de Crítics d'Art (ACCA). Entre les cinc propostes finalistes en la categoria d'educació, el Jurat va reconèixer "la innovació d'utilitzar l'art com una via de mediació social, impulsant la participació de tota la comunitat hospitalària en un projecte de creació col·lectiva".

PL. DE LA PANERA, 2
25002 LLEIDA
T +34 973 262 185

WWW.LAPANERA.CAT

Extracte primeres entrevistes

L: Lara Costafreda / PS: Personal Sanitari / P: Pacients

- (L)**Creieu que la transformació d'aquest espai hauria de ser, com deieu, que fos... que sigui més alegre?**

- (P)Sí.

- (P)**Colors vius, colors vius...**

- (P)I tant.

- (P)I forts.

- (P)Alegria.

- (PS)Que donin força.

- (PS)Pero no lo vayamos a poner ahora todo rojo...

- (P) Pero los colores vivos, vivos que nos transmitan energía...

- (PS)Per exemple, no ficarem el gris.

- (PS)I el blau... no el posaria, jo, el blau, perquè per a mi és un dels colors que...

- (L) No et transmet alegria.

- (P) No.

- (L) No. El logo de l'Arnau, malament, ¿no?

rialles

- (L)Me ha llamado mucho la atención que has dicho que los conocías de antes y, cuando estás aquí, la sensación es tristeza, ¿sí?

- (P)Cuando bajé como paciente me imponía más. Cuando bajé a hacer la radioterapia no era lo mismo, no bajé con el mismo dinamismo que bajaba antes, ¿no? O sea, bajas como paciente, no sabes... de alguna manera, sabes un poco lo que te van a hacer, pero tampoco del todo... Luego te encuentras allí sola, te marcan, no sabes, es todo esto que te viene de nuevo. Y yo soy privilegiada, ya lo digo, porque os conocía y...

- (PS)Claro, es que nosotros, como estamos ahí cada día, probablemente no lo notamos.

- (P) Es això.

- (P) Bueno, es que bajas... de alguna manera, por decirlo, muy crudo, al matadero. Es un poco así.

- (P) Aparte de que cuando te llevan a radioterapia todo es muy reciente, y aún tienes el cáncer muy metido. O sea, después te vas dando cuenta, ahora ya no, supongo que ya no me pasaría. O sí.

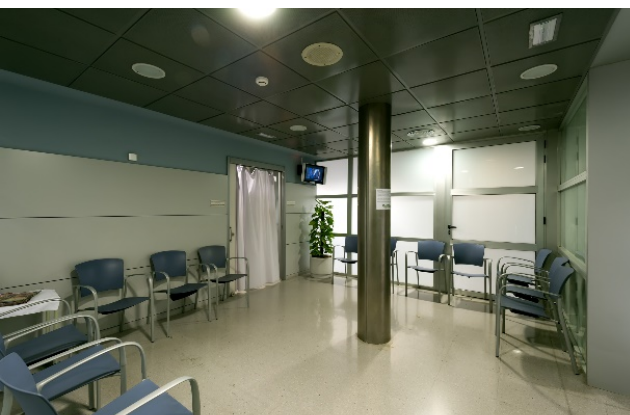
- (L)Pero si fuese de otro color, la primera sensación de tristeza...

- (P)Bueno, a ver. La palabra no es tristeza. Es un poco de...

- (P)Miedo.

- (P)**De miedo.** Mira, por ejemplo, entras en la sala, entras en el vestuario, es un vestuario estrecho, con un taburete, si entras allí y de repente te encuentras eso, una pared con un papel, ¿sabes?, ya no está tan **oscuro**, ya, ya... ¿sabes?

Fotografies d'alguns dels espais del servei abans i després de la intervenció de Lara Costafreda:

1a residència Radiació +++

Lara Costafreda

Tipografia:

Òscar Viñas

Grup motor:

Dr. Moisés Mira

Dra. Elena García

Roser Sanjuan

Laura Vidal Justribó

Producció:

Ramon Font

Jordi Alfonso

Miguel Ángel García

Carlos Mecerreyes

Centre d'Art la Panera

Directora: Cèlia del Diego

Coordinador: Antoni Jové

Centre de Documentació: Anna Roigé

Educació: Helena Ayuso

Programes públics: Roser Sanjuan

Col·laboren: Jordi Antas, Júlia Moreno, Miquel Palomes,
Laura Vidal

Manteniment: Carlos Mecerreyes

Centre d'Art la Panera

Pl. la Panera 2

25002 Lleida

tel. 973 26 21 85

Per a més informació o imatges:
documentaciolapanera@paeria.cat /
educaciolapanera@paeria.cat

PL. DE LA PANERA, 2
25002 LLEIDA
T +34 973 262 185

WWW.LAPANERA.CAT

ORGANITZA

Salut/Institut Català de la Salut/
Hospital Arnau de Vilanova Lleida

Aquest projecte es pot dur a terme gràcies a l'ajut de "Componer saberes" 2017-2020 de Fundació:

Amb la col·laboració

